

Конкурсній комісії з добору кандидатів на посади членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг
Хоцянівської Наталії Володимирівни,
проживає за адресою:

номер облікової картки платника податків

номер мобільного телефону
e-mail:

ЗАЯВА

Я, Хоцянівська Наталія Володимирівна, подаю документи для участі у конкурсі на зайняття посади члена Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП). Маючи багаторічний досвід роботи у сфері державного управління та формування нормативно-правової бази галузей тепло-, водопостачання, вважаю, що можу зробити вагомий внесок у реформування регуляторної політики. Метою мого подання є визначення основних проблем, які мають підприємства теплопостачання та водопровідно-каналізаційного господарства, та підготовка пропозицій щодо змін до нормативно-правових актів з позиції члена НКРЕКП.

I. Проблеми у сфері теплопостачання

Сфера централізованого теплопостачання в Україні перебуває у складному стані. Понад 80% котелень, 70% теплових мереж та майже всі центральні теплові пункти були збудовані ще у 1960–1980-х роках. Відсутність системної модернізації упродовж останніх 30 років призвела до втрат теплової енергії у мережах на рівні 20–25%, а в окремих містах — до 40%.

Обладнання багатьох котелень застаріле, фізично зношене, не відповідає сучасним вимогам екологічності та енергоефективності. Близько 60% котлів не обладнані системами автоматичного регулювання, понад 80% не мають сучасних приладів обліку. Багато підприємств досі використовують мазут або природний газ без можливості гнучкого регулювання потужності. Системи диспетчеризації відсутні або морально застарілі.

За 2024 рік підприємства теплопостачання отримали збитки у сумі 10,6 млрд гривень, що на 1,2 млрд грн (або на 10%) менше ніж сума збитків за 2023 рік (за 2023 рік – 11,8 млрд грн).

Станом на 01.01.2025:

Сума дебіторської заборгованості підприємства ТКЕ – **43,4 млрд грн** (заборгованість населення – 35,8 млрд грн. або 82% від загальної суми дебіторської заборгованості).

Сума кредиторської заборгованості підприємства ТКЕ – **140,1 млрд грн**, що на 30,3 млрд грн (або на 28%) більше ніж станом на 01.01.2024 (станом на 01.01.2024 – 109,9 млрд грн).

Заборгованість за природний газ становила 100,0 млрд грн або 71% від загальної суми кредиторської заборгованості станом на 01.01.2025.

Рівень відшкодування собівартості послуг тарифами на послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води становить 68%.

Це обумовлено тим, що на сьогодні в Україні продовжує діяти мораторій на підвищення цін (тарифів) на ринку природного газу та у сфері теплопостачання, тобто тарифна політика не стимулює модернізацію і впровадження нових технологій, таких як когенераційні установки, альтернативні джерела енергії, теплові насоси.

Слід зазначити, що населення є основним споживачем теплової енергії та гарячої води (80% від реалізованих у 2024 році послуг теплопостачання).

Наразі узгоджений територіальними комісіями обсяг заборгованості з різниці в тарифах по підприємствах теплопостачання становить – 52,8 млрд гривень.

В Україні ліцензії на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії мають 1 655 суб'єктів господарювання.

II. Проблеми у сфері водопостачання та водовідведення

Водопровідно-каналізаційне господарство (далі - ВКГ) України має аналогічні проблеми. За офіційними даними, понад 40% водопровідних та 30% каналізаційних мереж є зношеними. Більшість насосних станцій працює на обладнанні 30–40-річного віку. Очисні споруди не відповідають європейським стандартам очищення, що створює екологічні ризики. Втрати води у системах водопостачання в середньому становлять 35–40%, у сільських громадах — до 60%.

Фінансова ситуація також складна.

В Україні ліцензії на централізоване водопостачання та водовідведення мають 2319 суб'єктів господарювання.

За 2024 рік підприємства водопровідно-каналізаційного господарства отримали збитки у сумі 5,1 млрд гривень, що на 2,8 млрд грн (або на 122%) більше ніж сума збитків за 2023 рік (за 2023 рік – 2,3 млрд грн).

Станом на 01.01.2025:

Сума дебіторської заборгованості підприємства ВКГ – **13,8 млрд грн** (заборгованість населення - 9,0 млрд грн. або 65% від загальної суми дебіторської заборгованості).

Сума кредиторської заборгованості підприємства ВКГ – **22,3 млрд грн**, що на 8,4 млрд грн (або на 60%) більше ніж станом на 01.01.2024 (станом на 01.01.2024 – 13,9 млрд грн).

Заборгованість за електричну енергію та послугу з розподілу електричної енергії станом на 01.01.2025 становила 11,2 млрд грн або 50% від загальної суми кредиторської заборгованості станом на 01.01.2025.

Наразі узгоджений територіальними комісіями обсяг заборгованості з різниці в тарифах по підприємствах водопостачання та водовідведення, що утворилася станом на 01.07.2022, становить – 2,7 млрд гривень.

Рівень відшкодування собівартості послуг тарифами на послугу з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення – 69%.

Через низький рівень платоспроможності населення підприємства ВКГ змушені працювати в умовах хронічного недофінансування.

Відсутня системна державна підтримка модернізації. Значна частина підприємств не має затверджених інвестиційних програм. Механізми залучення кредитних коштів не діють через відсутність заставного майна і гарантій.

III. Пропозиції щодо змін до нормативно-правових актів

Враховуючи викладені проблеми, вважаю за необхідне ініціювати комплексні зміни до нормативно-правових актів у сфері теплопостачання, водопостачання та водовідведення. Основна мета цих змін — забезпечити прозоре, справедливе і стимулююче регулювання, яке дасть змогу збалансувати інтереси надавачів послуг і споживачів.

1. Закон України «Про теплопостачання»

- Доповнити статтю 21 положенням про обов'язкове проведення відкритих конкурсів на закупівлю теплової енергії між усіма виробниками, включаючи незалежні (зокрема, на базі КГУ).

- Уточнити порядок надання доступу до теплових мереж усім виробникам на рівних умовах із встановленням обов'язковості укладення договору на транспортування тепла.

- Передбачити механізми балансування між декількома джерелами генерації, зокрема у пікові періоди.

- Встановити вимогу щодо затвердження типового договору купівлі-продажу теплової енергії.

2. Постанова КМУ від 03.10.2007 р. № 1198 «Про затвердження Правил користування тепловою енергією»:

- доповнити новим розділом "Особливості купівлі-продажу теплової енергії в умовах децентралізованої генерації";
- визначити технічні вимоги до підключення КГУ, порядок надання технічних умов, узгодження з оператором мереж;
- передбачити окремий порядок взаємодії між виробником тепла та тепlopостачальною організацією щодо обсягів, періодів постачання, відповідальності сторін.

3. Постанова НКРЕКП від 01.08.2017 № 991:

- уточнити формули розрахунку тарифів для когенераційних установок малої потужності (до 4,3 Гкал/год), включити поправочні коефіцієнти.
- впровадити можливість встановлення тарифів за спрощеною процедурою для пілотних проєктів;
- визначити складові економічно обґрунтованих витрат для КГУ, що не мають гарантованого навантаження;
- передбачити окремий порядок стимулюючого тарифоутворення для підприємств, що впроваджують ВДЕ.

4. Регулювання у сфері водопостачання та водовідведення.

Розробити зміни до Порядку формування тарифів, які передбачають:

- механізм перегляду тарифу у разі зростання енергоносіїв або інших чинників;
- можливість включення витрат на втрати у межах нормативних значень;
- пріоритетність фінансування проєктів з енергозбереження;
- ініціювати запровадження єдиної методики енергоаудиту підприємств ВКГ.

Передбачити єдиний підхід до формування умов приєднання нових об'єктів до систем водовідведення з урахуванням впливу на навантаження очисних споруд.

IV. Контроль за виконанням рішень, застосуванням тарифів та законодавства

Ефективне регулювання у сферах тепlopостачання, водопостачання та водовідведення потребує не лише затвердження тарифів та нормативів, а й забезпечення системного моніторингу їх дотримання. Особливо важливим є контроль за цільовим використанням коштів інвестиційних програм, реальним впровадженням заходів з модернізації та енергоефективності, а також виконанням рішень Комісії на місцях.

У багатьох випадках спостерігається невиконання або часткове виконання затверджених інвестпрограм. Причини включають відсутність механізмів реагування з боку органів місцевого самоврядування.

Пропонується:

- посилити повноваження НКРЕКП у частині перевірок виконання інвестпрограм та застосуванням тарифів;
- запровадити електронну систему звітування про виконання заходів у тарифах і програмах з прив'язкою до геопросторових та технічних даних;
- розробити зміни до законодавства щодо обов'язкової участі органів місцевого самоврядування у контролі за станом надання комунальних послуг.

V. Подальший розвиток НКРЕКП потребує змін до законодавства:

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) є ключовою інституцією для належного запуску та роботи ринків газу та електроенергії. Саме регулятор забезпечує нагляд за дотриманням законодавства у цих сферах та балансом інтересів між надавачами послуг та споживачами.

Національний регулятор отримав у 2016 році закон, який окреслив основні повноваження та функції. Через три роки після прийняття закону, відповідно до якого було обрано новий склад Комісії на конкурсній основі і яка дотримувалась принципів відкритості та незалежності, Конституційний Суд прийняв рішення, яким **фактично визнав регулятора частиною виконавчої гілки влади. Міжнародні партнери вказали на ризик втрати незалежності регулятора, а це – одна з засадничих вимог європейського законодавства.**

На сьогодні регулятор працює в складних умовах, оскільки повинен, з одного боку, відповідати вимогам та очікуванням європейського законодавства та партнерів, з іншого – як орган виконавчої влади, виконувати рішення уряду. Балансуючи між двома статусами, регулятор одночасно має співпрацювати з парламентом, щоб продовжувати запроваджувати нові європейські правила.

Формування регуляторної політики у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення має спиратись на принципи прозорості, економічної доцільності, стимулювання модернізації та захисту споживачів. У межах повноважень члена НКРЕКП я бачу своїм завданням: розробку збалансованих тарифних рішень, сприяння оновленню інфраструктури через регуляторні механізми, покращення інвестиційного клімату в галузі та забезпечення якісних послуг для населення навіть в умовах обмежених ресурсів і воєнного стану.

“15” травня 2025 р.

Хоцешівський